

ἔτι μᾶλλον ἐπὶ λακωνισμῶ. Ἰδίως δὲ ἐνεπαιζέτο ἔνεκα τῶν φίλων ὅσους μετεχειρίζετο εἰς τὰ δημόσια ὑπουργήματα. Εἰς τούτων ἦτο ὁ ρήτωρ καὶ ἀρχιτέκτων Μητίχος, ὅστις διατελέσας συστράτηγος τοῦ Περικλέους ἐπετρόπη ὑπ' αὐτοῦ συγχρόνως καὶ πλείστας ἄλλας μικροτέρας ἀλλ' ἐπικερδεῖς ὑπηρεσίας. Ὅθεν εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηναίων ἀντήχει ἕσμα σκαπτικόν, διαλαμβάνον ὅτι «Μητίχος μὲν στρατηγεῖ, Μητίχος δὲ τὰς ὁδοὺς, Μητίχος δὲ ἄρτους ἐποπτᾷ, Μητίχος δὲ τὰ ἄλφαιτα, Μητίχος δὲ πάντα ποιεῖται, Μητίχος δ' οἰμῶξεται». Ἄλλος τοῦ Περικλέους φίλος καὶ συστράτηγος ὑπῆρξεν ὁ Μένιππος· ὅθεν ἐθρολεῖτο ὅτι ὄφειλε τὴν προαγωγὴν εἰς τὴν πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ εὐνοίαν τοῦ προστάτου. Ἄλλος πάλιν φίλος ἦτο ὁ διαβόητος διὰ τὰς ὀρνιθοτροφίας του Πυριλάμπης. περὶ οὗ ἐφημίζετο ὅτι ἐπρομήθευεν εἰς τὸν Περικλέα τοὺς τότε, σπανιωτάτους ἔτι ἐν Ἑλλάδι ταῖνας, οὓς οὗτος ἐδίδεν εἰς τὰς φίλας αὐτοῦ. Ἀπαντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν «σάτυροι» ἐπελέγοντο, ὃ ἔστιν ἄνθρωποι κατατρίβοντες τὸν βίον εἰς κτηνώδη ἀκολασίαν, καὶ αὐτὸς δὲ «Βασιλεὺς Σατύρων» ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ Ἑρμίππου προσηγορεύθη. Καὶ προσέει «νεοὺς Πεισιστρατίδας» ἐκάλεσαν τοὺς περὶ αὐτόν, ὡς βουλευομένους δῆθεν νὰ ἐνιδρύσῃσι νέαν ἐν τῇ πόλει τυραννίδα. Ἄλλ' ὡς ἐπὶ παραδείγματος ἀνεφέρομεν τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν βελῶν ὅσα ὁ φθόνος καὶ τὰ πολιτικὰ συμφέροντα κατετόξευον κατὰ τοῦ ἀνδρός. Οὐδὲ ἤκοῦντο εἰς τὰς πόρρωθεν ταύτας προσβολάς· καὶ μὴ τολμώντες ἔτι νὰ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτοῦ τοῦ Περικλέους ἐπεχείρησαν ἐν ἔτει 433 ἢ 432 δικαστικὴν τινα καταδίωξιν κατὰ δύο ἀνδρῶν οὓς μάλιστα οὗτος ἠγάπα καὶ ἐτίμα, κατὰ οὗ Ἀναξαγόρου καὶ τοῦ Φειδίου, καὶ παρεκτός τούτων κατὰ τῆς περιποθήτου αὐτῆ Ἀσπασίας.

Ἀσπασία, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀξιόχου, ἐγεννήθη ἐν Μιλήτῳ καὶ διέπρεπεν ἐπὶ κάλλει, παιδείᾳ καὶ ὑψηλοφροσύνῃ. Ἵνα ἐκτιμήσωμεν δεόντως τὸν χαρακτῆρα τῆς γυναικὸς ταύτης, ἥτις ἀποκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἦς τὸ ὄνομα δὲν ἀνακαλεῖ μὲν συνήθως ἰδέας σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς, ἀντανακλᾷ ὅμως ἐν τῇ ἱστορίᾳ τινὰς τῶν ἀκτίνων τῆς ἀπαραμίλλου δόξης τοῦ Περικλέους, ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι παρεκτός τῆς Σπάρτης ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι, καὶ ἰδίως ἐν Ἀθήναις, αἱ γυναῖκες τῶν ἐντίμων οἰκογενειῶν, αἱ τε ἔγγαμοι καὶ αἱ ἀγαμοί, διῆγον τὸν βίον κεκλεισμέναι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ μᾶλλον ἐν τῷ γυναικωνίτῃ, ἀπαραλλάκτως σχεδὸν καθὼς ἄχρι τοῦδε αἱ γυναῖκες τῶν ἀνατολικῶν ἔθνων. Πάντα τὰ συμφέροντα αὐτῶν καὶ τὰ δίκαια ὠρίζοντο καὶ διωκοῦντο ὑπὸ τῶν ἀφρένων συγγενῶν, αὐταὶ δὲ οὐδεμίαν, ὡς φαίνεται, ἐλάμβανον πνευματικὴν μόρφωσιν, οὐδ' εἶχε θέλητρον τι ἢ συναστροφὴ αὐτῶν. Ἐν τούτοις οἱ προπάτορες ἡμῶν, οἵτινες ἦσαν οἱ εὐγενέστατοι τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἦτο φυσικὸν νὰ στερηθῶσι διὰ παντός τῆς εὐλογίας ἣν μόνη δύναται νὰ ἐπιχύσῃ εἰς τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ἡ χάρις, ἡ κομψότης, ἡ εὐαισθησία τῆς γυναικός· ὥστε ἕξ ἀνάγκης ἐμορφώθη ἰδίᾳ τις γυναικῶν τάξις, αἵτινε καλούμεναι «ἑταῖραι» διῆγον βίον ἐλεύθερόν, ἀνετρέφοντο πολλάκις λαμπρῶς καὶ διὰ τοῦ ἐπαγωγοῦ αὐτῶν ἦθους παραδόξως ἐνίοτε ἴσχυσαν εἰς τὴν ἀρχαίαν κοινωνίαν. Βεβαίως αἱ πλείσται τῶν γυναικῶν τούτων ἐξώκειλαν, καὶ ἴσως οὐδ' ἠδύναντο νὰ μὴ ἐξεκείλωσιν εἰς ἀκολασίαν· διὸ καὶ τὸ ὄνομα «ἑταῖρα», τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς ἐσημαίνει τὴν σύντροφον, τὴν φίλην, τάχιστα ἐξετρόπη εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐρωμένης, κατ' ἀντίθεσιν τῆς νομίμου συζύγου, καὶ μετ' ὀλίγον εἰς ἄλλας ἔτι πονηροτέρας καὶ ἐξωλεστεράς ἐννοίας. Ἄλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι πᾶσαι αἱ ἑταῖραι ἀπέβησαν τοιαῦται, καὶ ὅτι οὐδεμία ἠδυνήθη νὰ συμβιβᾷσῃ τὸν ἐλεύθερον αὐτῆς βίον μετὰ τῆς σεμνότητος καὶ τῆς χρηστότητος. Ἵνα δὲ περιορισθῶμεν εἰς μόνην τὴν Ἀσπασίαν, ὁμολογοῦμεν ὅτι ἀνέκαθεν διε-